

Naturskyddsföreningen
Voxnadalen

Ärendenummer 551-7900-2013
Miljöprövningsdelegationen
Länsstyrelsen Dalarna
791 84 Falun

Yttrande ang. Bergvik skogs ansökan om uppförande och drift av maximalt 83 st vindkraftverk med en totalhöjd av 220 meter. (Projekt "Hälsingeskogen")

Länsstyrelsen har berett Naturskyddsföreningen tillfälle att lämna yttrande över Bergvik skogs ansökan i rubricerat ärende.

1. Voxnadalens Naturskyddsförenings ställningstagande

Voxnadalens Naturskyddsförening yrkar på att ansökan i sin helhet avslås.

2. Grunder till ställningstagande

2.1 Något om Svenska Naturskyddsföreningens syn på vindkraft

Vindkraften kan producera miljövänlig el, men beroende på var och hur den etableras kan ändå miljöpåverkan vara stor. Vindkraft bör inte etableras så att den hotar höga naturvärden såsom värdefulla biotoper eller stör viktiga häckningsområden för fåglar eller stråk för flytt, födosök eller häckning. Vindkraftsanläggningar får heller inte skapa onödiga faror för närboende eller passerande. Vindkraftsetableringar kräver därför mycket tidiga samråd och skärpta krav på miljökonsekvensbeskrivningens utförande, underlag och innehåll.

Naturskyddsföreningen förespråkar karteringsmetoder som hjälp för vindkraftsbolag att tidigt identifiera problem och att kommuner tar större ansvar för lokaliseringen, gärna till områden som redan är störda. Vidare anser SNF att kumulativa effekter måste beaktas vid lokalisering.

Vindkraftens samlade behov av yta i Sverige är mycket litet och det finns därför goda förutsättningar att hitta områden med bra vindlägen som ändå är lämpade för vindkraftsetableringar även utifrån att hårda krav ställs på hänsyn till naturen och människan.

2.2 Regeringens mål för vindkraft

Sverige är på mycket god väg att nå de uppsatta målen för vindkraft. Med den vindkraft som i dag är i drift samt tillståndsgiven når vi de uppsatta målen både nationellt och i länet. Då området inte utgör något riksintresse för vindkraft är det redan här svårt att se varför en etablering vore lämplig. Om vi i Sverige ska bygga mera vindkraft så ska det göras på rätt ställen där bra förutsättningar finns.

2.3 Områdets betydelse som fågelokal

Vid Bergvik skogs fågelinventeringar av det reducerade ansökningsområdet återfanns totalt 8 arter som står med på artdatabasens röda lista och då Bergvik skogs inventeringar utgör ett mycket begränsat underlag är det ett rimligt antagande att området kan hysa fler arter som återfinns på artdatabasens röda lista.

Något som står klart är att ansökningsområdet har en stor betydelse som häcknings-, födosöks- och spelområde för fåglar. I underrubrikerna nedan framhålls några av de arter som kommer att påverkas negativt av en vindkraftsetablering.

2.3.1 Smålom

Det finns brister i Bergvik skogs inventering av Smålom. De redovisar bara en häckning av Smålom, medan ideella ornitologer funnit flera häckningsplatser inom området.

Vid födosök är Smålommen beroende av fiskrika sjöar och under den tid den har ungar är aktiviteten mycket stor med många och långa födosök. Om vindkraftsparken "Hälsingeskogen" uppförs uppkommer stor risk för kollision med vindkraftverk. Till detta kommer att Smålommen på grund av dess tyngd behöver långa startsträckor för att ifrån häckningsplatsen, som ofta är vid någon mindre tjärn, nå tillräcklig höjd så att den tar sig över omgivande skog. Detta innebär att den ofta flyger i cirklar för att kunna ta höjd. Vidare har Smålommen ett socialt beteende under häckningsperioden där den regelbundet besöker andra häckande Smålomspar. Dessa beteenden skapar komplexa rörelsemönster som ökar risken för kollision med vindkraftverk.

Den speciella häckningsmiljön med relativt små gölar/tjärnar med anslutande öppen myrmark, i tillräcklig omfattning så att Smålommen kan lyfta, är en platsspecifik kvalitet som bör skyddas eftersom Smålommen har svårt att hitta nya passande häckningsplatser.

Voxnadalens Naturskyddsförening anser att den sökta vindkraftsetableringen om den kommer till stånd skulle påverka Smålommen i området mycket negativt.

2.3.2 Skogshöns

Området har en ovanligt stor förekomst av Orre och det är relativt vanligt att se mycket stora flockar i området. Detta har inte noterats i Bergvik skogs fågelinventering. Det är vidare anmärkningsvärt att inga spelplatser för Orre eller Tjäder har identifierats vid Bergvik skogs inventeringar. Skogshöns uppvisar normalt

stora svängningar i antal från år till år. Av denna anledning bör bedömning om påverkan på bestånd grundas på inventeringar över flera år. Mot bakgrund av detta anser Voxnadalens Naturskyddsförening att Bergvik skogs fågelinventering är bristfällig.

I Naturvårdsverkets rapport 6467 föreslås buffertzoner som skydd för fåglars bo-, rast- och häckningsplatser. Vad det gäller Orre och Tjäder föreslås en zon om 1 km från spelplatser med fler än 10 respektive 5 spelande tuppar.

Tjädern är en störningskänslig art som är mycket lokaltrogen och återkommer till samma spelplatser år från år. På grund av det moderna skogsbruket går många av Tjäderns spelplatser förlorade och det är ovanligt att hitta spelplatser med fler än 5 spelande tuppar. Voxnadalens Naturskyddsförening anser därför att även mindre spelplatser är skyddsvärda.

2.3.3 Fiskgjuse

Observationer av Fiskgjuse har gjorts i området. Vid Bergvik skogs inventeringar hittades ingen Fiskgjuse. För att dra tillförlitliga slutsatser om hur en vindkraftsutbyggnad i området kan komma att påverka Fiskgjuse räcker det inte att att förlita sig på inventeringsresultat från endast en häckningssäsong.

2.3.4 Ugglor

Enligt Naturvårdsverkets rapport 6467 förutspås ugglor ha relativt hög risk för att dödas av vindkraftverkens rotorblad. Det finns inte så mycket forskning på ugglors påverkan av vindkraftsetableringar, men då ugglor använder hörseln som främsta redskap vid födosök är det sannolikt att tro att de kan påverkas negativt av det buller som vindkraftparken skulle alstra.

Bergvik skogs inventering innehåller bara uppgifter från ett år. Ugglors förekomst varierar med tillgången av gnagare vilkas fluktuationer är allmänt kända. I Bergvik skogs fågelinventering anges att tillgången på gnagare var mycket liten tiden före inventeringen vilket sannolikt har påverkat antalet ugglor negativt. Det är således troligt att fler individer av de funna arterna och kanske även fler arter kan hittas i området ett annat år. Voxnadalens Naturskyddsförening anser att utförligare uppgifter om populationen av ugglor i området vore önskvärt samt att ett djupare resonemang om vindkraftens påverkan på ugglor förs.

2.3.5 Kungsörn

Voxnadalens Naturskyddsförening ser stora brister i Bergvik skogs utredning vad det gäller förekomst av Kungsörn. Bergvik skogs inventeringar stämmer inte överens med Kungsörnsgruppens inventeringar som är en av landets mest omfattande kartläggningar av Kungsörnsrevir. Förutom bristerna i inventeringen dras dessutom enligt Naturskyddsföreningen helt felaktiga slutsatser ang. Kungsörnarnas aktiviteter i området. Det är enligt vår mening tydligt att Bergvik skog vill tona ner aktiviteten av Kungsörn i området och de försöker också hävda att Kungsörnarna främst nyttjar områden norr om det område de vill nyttja för vindkraftsexploatering. Utifrån den

kunskap vi har inom Voxnadalens Naturskyddsförening står det dock enligt vår mening helt klart att området innehåller ett revirhävdande par av Kungsörn som dessutom har ett bo centralt beläget i området.

Kungsörn tillhör en av de arter som riskerar att drabbas hårdast av vindkraftsetablering enligt Naturvårdsverkets rapport 6467. I rapporten anges att det enklaste sättet att minimera risker för olyckor med rovfåglar är att undvika vindkraftverk nära boplatser eller på platser med regelbundna koncentrationer av rovfåglar. Vidare anges att det är tveksamt om det går att vidta åtgärder som minskar risken för fåglarna efter en etablering.

I Naturvårdsverkets rapport 6467 föreslås buffertzoner som skydd för fåglars bo-, rast- och häckningsplatser. Vad det gäller Kungsörn föreslås en zon på upp till 3 km från boplatser.

2.3.6 Slutsats rörande fågellivet

Den mycket omfattande vindkraftsparken skulle fragmentera området och därigenom riskera att störa fåglar och tränga bort dem från boplatser och födosöksområden. På grund av områdets betydelse som fågellokal och de risker som etableringen medför för skyddsvärda fågelarter anser Voxnadalens Naturskyddsförening att Bergvik Skog inte har visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig placering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

2.4 Fladdermöss

Fladdermöss påverkas negativt av vindkraftsetableringar. Bergvik skog anger i sin ansökan hur en fladdermusinventering går till. I metodbeskrivningen får man uppfattningen att en fullständig inventering ska bestå av både rörlig inventering och inventering med autobox. Voxnadalens Naturskyddsförening ställer sig frågande till varför bara rörlig inventering har nyttjats. Det hade också varit önskvärt att höra motiven till val av inventeringspunkter då dessa förefaller vara ganska olämpligt valda. Vidare finner Voxnadalens Naturskyddsförening det märkligt att inte fyndet av den för Gävleborgs- och Dalarnas län mycket sällsynta och vindkraftskänsliga Gråskimriga fladdermusen ej kommenterats närmare.

2.5 Flodpärlmussla

Under en så omfattande exploatering som projekt "Hälsingeskogen" är det oundvikligt med läckage av närsalter och ökad sedimentation i vattendrag till följd av avverkningar och vägbyggnationer. Detta utgör ett hot mot vattendragens känsliga ekologi vilket skulle kunna hota flodpärlmusslans bevarandestatus i området.

2.6 Strandskydd

Voxnadalens Naturskyddsförening motsätter sig den generella strandskyddsdispens som Bergvik skog vill ha inom området. För att bedöma frågor om strandskydd bör

varje område studeras för sig mot bakgrund av planerad åtgärd så att korrekta bedömningar kan göras och relevanta försiktighetsåtgärder föreskrivas.

2.7 Naturturism och friluftsliv

Området hyser stora värden för naturturism och friluftsliv och potentialen för den växande naturturismen är mycket stor i området. Detta främst på grund av dess unika nätverk med vandringsleder, cykelleder och stigar.

Om projektet "Hälsingeskogen" genomförs kommer en mycket stor del av natur- och kulturupplevelsen gå förlorad genom visuell påverkan, buller samt den stora fragmenteringen av landskapet med alla tillfartsvägar till verken. Det faktum att det kan vara förenat med livsfara att vistas i närheten av vindkraftverken under perioder med risk för iskast innebär också stora begränsningar för det rörliga friluftslivet och naturturismen.

2.8 Kulturvärden

Området hyser stora kulturella värden i form av framför allt lämningar från bruksepoken i Svabensverk under 1800-talet. Inom området finns tre ensamgårdar och ett fäbodställe med två torp. Fäbodmiljön i Gäddviksbo är redan 1990 avsatt som hänsynsområde. Om etableringen "Hälsingeskogen" kommer till stånd skulle det innebära en drastiskt förändrad landskapsbild där upplevelsen av fäbodstället går förlorad. Detta styrks även av det fotomontage som Bergvik skog har redovisat för Gäddviksbo i sin ansökan. Området hyser även en kulturhistoriskt unik 15 km lång cykelled som användes i skogsbruket på 1920-talet. En sådan kulturstig går inte att flytta!

Vid en granskning av några delar av området där även orienteringskartor finns visar det sig att otroligt många kulturminnen saknas i Bergvik skogs inventering. I de kontrollerade områdena är endast 21 av 65 kulturminnen redovisade. Detta utgör en allvarlig brist i Bergvik skogs utredning. (Se *bifogad bilaga, Kulturkarta vindkraftområde.*)

2.9 Fysisk påverkan

Om området exploateras så att 83 vindkraftverk byggs innebär det ett oerhört fragmenterat landskap med mycket stor påverkan från vägbyggnationer, uppställningsplatser, bergtäkt mm. Ingen egentlig multikriterieanalys har gjorts av Bergvik skog. Om en sådan görs med ett korrekt underlag där alla aspekter vägs in, så visar den tydligt att området är direkt olämpligt för vindkraftsutbyggnad.

2.10 Buller och visuell påverkan

"Hälsingeskogen" skulle utan tvekan förstöra en mycket stor del av natur- och kulturupplevelsen i området på grund av buller och visuella störningar och Voxnadalens Naturskyddsförening bedömer att det föreligger en stor risk för bullerstörningar hos fast- och fritidsboende i närheten av området. Vad det gäller

visuell påverkan styrks vår uppfattning av de fotomontage som Bergvik Skog har tagit fram i samband med ansökan.

Hur buller sprider sig är mycket svårt att förutspå med modeller och det finns fåerska exempel från närbelägna vindkraftsparker där problem med buller inte har kunnat förutspås i tillräcklig omfattning i miljökonsekvensbeskrivningen. De toleransnivåer som finns för vindkraft är generellt sett högt satta vilket innebär att ganska höga nivåer av buller får tålas. Voxnadalens Naturskyddsförening framhåller därför vikten av att i ett eventuellt tillstånd inskriva villkor om regelbundna kontroller av ljudnivån samt vilka kontroller som ska utföras vid ändringar av verksamheten och vid klagomål.

2.11 Avveckling och återställning

Voxnadalens Naturskyddsförening anser det vara av största vikt att fullständiga ekonomiska medel för vindkraftsparkens framtida avveckling och återställning avsätts innan ev. byggnationer får inledas.

3. Sammanfattning

Det finns många betydelsefulla skyddsintressen av olika karaktär i eller i närheten av det planerade vindkraftsområdet som riskerar att påverkas negativt av den sökta verksamheten. Vid en sammantagen bedömning anser Voxnadalens Naturskyddsförening att risken för negativ påverkan på dessa skyddsintressen innebär att det föreslagna etableringsområdet inte uppfyller kravet på lämplig lokalisering i 2 kap. 6 § miljöbalken. Området förefaller snarare vara direkt olämpligt för storskaligt vindbruk. De främsta skälen till detta är att:

- Voxnadalens Naturskyddsförening anser att det föreligger en risk att etablering enligt ansökan såväl i uppförande- som driftsfasen kommer att medföra överträdelser av förbuden i 4 § artskyddsförordningen.
- Vi anser det stå klart att den fragmentering etableringen medför skulle påverka flera skyddsvärda arter negativt.
- Området är inte utpekade som ett riksintresseområde för vindkraft.
- De nationella och regionala målen för vindkraftsutbyggnad är med de verk som i dag är tillståndsgivna i princip redan nådda.
- Området utgör ett mycket viktigt område för hotade (och skyddade) arter, t.ex. kungsörn, smålom och flodpärlmussla.
- En vindkraftsetablering kommer att påverka områden för friluftsliv negativt i form av buller samt påverkan på landskapsbilden och upplevelsen av naturen.
- Området har mycket stora kulturella värden som kan komma att skadas.
- Området har stora värden inom besöksnäring, naturturism, rekreation som kan komma att skadas av en vindkraftsetablering.
- att vindkraftverken ska etableras i lägen där de inte hotar höga natur- eller miljövärden, och med stor hänsyn till sociala värden,
- att vindkraftverken i första hand ska lokaliseras till områden som redan är exploaterade eller bullerstörda, som utefter vägar och vid industriområden.

4. Andra domar

Avslutningsvis vill Voxnadalens Naturskyddsförening peka på några domar som vi anser ha relevans för bedömningen av ansökan "Hälsingeskogen".

Dom M 2504-13, Mora

Ansökan avslagen främst p.g.a. hänsyn till fågellivet, bland annat Kungsörn, Bivråk och Tjäder.

Dom M 8344-11, Mästermyr, Gotland

Ansökan om tillstånd avslagen trots riksintresse för vindkraft främst p.g.a. Kungs- och Havsörn

Dom M 3243-10, Falkenbergs kommun

Avslag för 6 av 22 verk av hänsyn till Havs- och Kungsörnar

Dom M 116-12, Markbygden Piteå

Vindkraftverken får inte uppföras närmare än 2 km från boplatser för Kungsörn

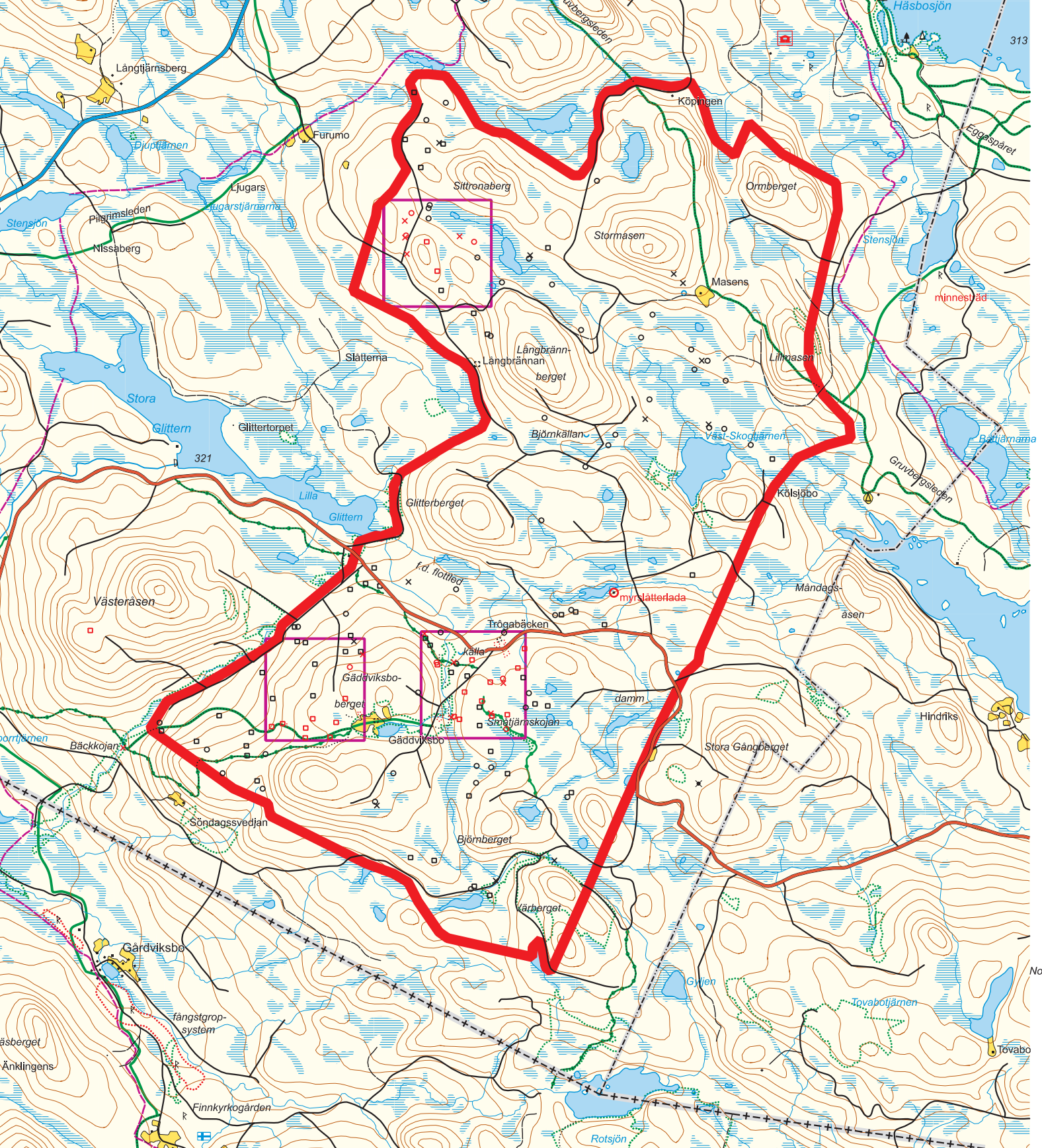
Dom M 10072-12 Varberg

Ansökan om tillstånd avslagen, ett av skälen var den fragmentering av landskapet som antogs skulle skada fågellivet

Voxnadalens Naturskyddsförening 2016-02-02

Stefan Persson, Ordförande

Kulturkarta vindkraftområde

Upprättad av Maths Östberg 2015. Skala 1:50 000

Teckenförklaring:

- ◻ ◻ Liggmilsbotten, enl. MKB / missad i MKB
- ○ Resmilsbotten, se ovan
- × × Ruin, se ovan
- ▭ Eget inventeringsområde